

MANRESA
Reial Confraria de la SS. Trinitat
1986

PREGÓ DE LA LLUM 1986

pronunciat al Saló del Consistori de la Casa
de la Ciutat, de Manresa, el dia 16 de febrer

per

M.ª CARMÉ FARRÉ i SANPERA

Iltre. Sr. Alcalde, digníssimes autoritats,
Junta de la Santíssima Trinitat,
"Amics de la Seu" administradors de les festes,
manresans,

M'agradaria saber-vos transmetre la meva admiració per la nostra ciutat.

I, sobretot, apropar-me al Misteri. Misteri i tradició de la Misteriosa Llum, la qual per a mi té un ressò on es barreja estima i record per la ciutat on vaig néixer i viure fins els deu anys, on viuen bona part dels meus, on rau un dels més preuats tresors del Patrimoni Arquitectònic Català: La Seu.

A l'encomanar-me la tasca de llegir el pregó, que vosaltres "Amics de la Seu" em proposàreu, un doble sentiment —de goig i de responsabilitat— va apoderar-se de mi.

No vaig voler pensar gaire en el certament immerescut honor amb què em distingieu, sinó que he estat intentant cobrir-me i aixoplugar-me en un passat —el de l'edat mitjana— i en un present: la ciutat de Manresa.

Des de la meva infantesa servo el record, tramès pels meus avis i pares, de la Misteriosa Llum.

Us confeso que per a mi el concepte o noció de Misteri no em capfica gaire, com tampoc m'inquieta la polèmica sobre aquest tradicional "fenomen".

El què realment ha restat en la meva memòria, i fins i tot m'atreveria a dir, en el meu esperit, és la presència de la Llum.

Edició patrocinada per la

 CAIXA D'ESTALVIS DE MANRESA

La Llum, la gran protagonista d'aquestes festes de la nostra ciutat, és per a mi el mòbil constant de la creació arquitectònica duta a terme pels nostres avantpassats medievals.

La llum que recull, dignifica i senyoreja la nau central de la Seu.

Aquest any celebrem el 5è Centenari de l'acabament de les obres d'aquesta majestuosa nau, obra de l'arquitecte Berenguer de Montagut, tan estretament lligat a la vida arquitectònica gòtica del nostre país. Centenari que s'amplia amb el de la celebració de l'atorgament del títol de Basilica a la nostra Col·legiata de Santa Maria de la Seu, l'any 1886.

La Llum, objecte de la nostra celebració d'avui, i, l'aigua de la Sèquia, la Llum (foc) i aigua, dos dels quatre elements que amb la terra i l'aire són l'origen del nostre univers.

La mitologia antiga ens parla de Saturn, del mar que origina l'ànima i de com aquesta dona lloc a la bellesa, de la qual sorgeix la matèria. Saturn fertilitza l'aigua —el vehicle— i d'aquesta en sorgeix amb esplendor la bellesa: Venus.

Vull imaginar en aquest moment l'obra de Sandro Botticelli el "Naixement de Venus" on s'exemplifica aquest mite que protagonitza la divinitat amb la interacció dels quatre elements i a l'entorn d'un espai lluminós i mític com el que ens ocupa avui.

Però ja que hem gosat referir-nos a la creació artística, també farem incursions en el fenomen literari i el filosòfic i arribarem a endinsar-nos també en les Sagrades Escripures, i, partint del Gènesi, recordar que... "A l'inici... la foscor dominava tenebres i abismes... Déu va crear la llum i la va separar de les tenebres." O sentir amb esgarifança el gran clam del Nou Testament: "Jo sóc la llum del món".

El fenomen o potser mite —permeteu-me d'expressar-ho així— de la nostra Misteriosa Llum pot ser tan líric i tan profund com totes les referències que de la llum —entesa com a força creadora— existeixen des de fa milers d'anys.

Sol, fecunditat, vida, esperit, intel·ligència, divinitat, bondat, saviesa, poder...

Penso en els primers pobladors del nostre territori i la seva adoració a la llum per excel·lència, generadora de vida: el sol. I en el filòsof Plató a la recerca constant de la imatge del reflex de la virtut, del Bé, de la Ciutat Divina, a través de percepcions estètiques i morals de la ment i de l'ànima, valent-se d'una certa qualitat lluminica que genera l'esperit.

Amb tot, és a l'Apocalipsi de Sant Joan on frueixo al trobar les més esplèndides descripcions i definicions de la Llum —Força-Poder-Divinitat:

"... i li donaré també l'estel del matí..."

"... i un astre gran, encès com una torxa, va caure del cel sobre la tercera part dels rius i sobre les fonts de les aigües..."

Aquestes visions, revelacions apocalíptiques són poètiques i brutals a la vegada i em permeten entrar en el món de diferents interpretacions, tot i la seva poca ortodòxia amb el missatge messiànic. De les vivències estètiques que més recordo de la meva infantesa i de la meva estada amb tots els meus en aquesta ciutat, sobresurt la presència de la meravellosa Seu de Manresa.

Enyoro els sentiments provocats en aquelles anades amb avis, pares i germans a seguir les celebracions litúrgiques en un dels indrets més notables i preuats del nostre país.

El meu record es barreja amb el sentiment, però en destaca una forta sensació: la màgia dels jocs de llum resplendent a través dels vitralls, intencionadament intimista, sorprenentment colpidora, accentuada de la força de la pedra... contrast constant amb les tenebres que envoltaven la nostra presència "física" a la Seu. Sempre em sentia —i afortunadament comparteixo encara avui aquest estat animic— una part d'un tot, d'un conjunt harmoniós.

Una part integrant del voluntariós joc del clarobscur, del silenci, del ressò del buit, de la majestuositat de les pedres, de la senzillesa dels detalls.

Em deixo acaronar i acomboiar per aquesta gran creació del gòtic català, especialment "tangibile" a la Seu: l'espai.

Espai que, en veritat, senyoreja l'àmbit físic i que al mateix temps genera silencis, silencis creadors, fecunds, generosos, alternants, insistents...

I dins aquest món de vivències —barreja d'esperit i matèria— filosofia i estètica prevalen sobre qualsevol altra disciplina, en la meua consciència.

L'esperit és fuetejat per les constants materials de la nostra "Catedral del Bages": Pedra-terra, llum-foc, aire-esperit-espai. I sense oblidar la intuïció de la presència del vehicle per excel·lència: l'aigua, el riu del paradís, el riu que tanta importància tingué per a Manresa en l'etapa de la implantació i progrés industrial i sobretot tèxtil. El soroll dels telers i les sirenes comparteixen la mateixa estança en el meu record.

La Seu de Manresa té per a mi qualitats d'estímul i sorpresa que es manifesten totes i cada una de les vegades que la visito.

M'intriga la presència de la titular de la nostra església: Santa Maria de l'Alba.

Com pot ser que, per moments, tot per a mi, tingui la llum com a protagonista constant?

La Mare de Déu de l'Alba és la "portadora"-transmissora de la llum, la vencedora de les tenebres. La que duent la claror, genera vida, la que duu un vestit ple d'estels, la que guia i propaga allò que té a la mà: el foc.

Aquesta Mare de Déu plena d'atributs i generadora d'acció, presideix un espai únic i màgic, es deixa acompanyar per nosaltres i ens fa costat durant el meravellós recorregut per la creació artística medieval catalana: a través de l'escultura, els vitralls successors dels originals, i, sobretot la pintura.

Qui podria oblidar l'esplendorós retaule del Sant Esperit (de Pere Serra) el qual una vegada més té la llum, el foc, com a protagonista, o la predel·la del Sant Enterrament (de Lluís Borrassà) que acapara amb la seva força el desig de suaus tonalitats que clamen els nostres ulls?

Es possible que aquesta apreciació de la meua Llum manresana us sorprengui però encara podria arribar més lluny en aquesta "il·lumina-

ció" que sento si em deturo i recorro en textos mediavals com el "Liber de Intelligentiis" (segle XIII) on se'ns diu que el món sencer és essencialment lluminós i espiritual. Tot prové de l'energia, i la substància de la llum. O bé seguint Albert Magne, la Llum és la forma de la Bellesa, la bellesa és consonància-harmonia-i claredat. Si els nostres filòsofs consideraven la divinitat com a llum espiritual i esplendor primera, com a causa i fi de la bellesa que llueix i s'escampa i propaga en les substàncies... què no podem nosaltres imaginar de les nostres grans realitats artístiques manresanes presidides per la primitiva església gòtica del Carme dedicada a commemorar la fecunditat i l'essència de la Llum!

Crec que ésser manresà comporta una intensa càrrega de responsabilitats culturals i també de possibilitats estètiques i intel·lectuals.

Què és la llum sinó origen i creació, vehicle i emissari, energia i bellesa?

Potser per això molts creiem que Manresa ha de donar molta força i llum a Catalunya.

Una ciutat capaç d'haver sabut bastir una de les més grans meravelles de l'espai gòtic i d'haver-hi sabut venerar el símbol de la claredat i la intel·ligència, és sens dubte un nucli a perdurar, i perpetuant-se, permetre els ciutadans del món de gaudir dels seus béns i de la presència activa dels seus ciutadans.

Una ciutat capaç, a les acaballes del segle XX, de festejar una data tan gran i plena de símbols com és la de la Misteriosa Llum, cantant a més i a l'uníson, l'himne d'aquesta diada, mereix i té un lloc en la història i en el cor dels catalans.

Al parlar de la Seu voldria també retre homenatge a uns personatges l'existència dels quals glosso avui i aquí.

Els meus avis, que tant van estimar la nostra Seu, fins a convertir el seu record en una realitat tangible: la capella del Santíssim Sagrament.

Sento encara l'emoció i la il·lusió d'aquell dia en què la meua germana va celebrar-hi la Primera Comunió. Recordo la música, els colors, el silenci, les flors, i... veig encara la lluisor, aquesta vegada reflectiva en els ulls humits del meu avi.

L'altar procedia del monestir de Montserrat, i forma part del patrimoni modernista. Curiosament, diu també la llegenda que la Misteriosa Llum procedia del Monestir de Santa Maria de Montserrat i s'assentà en l'església del Carme.

Tinc també present el poder de convocatòria i d'aixopluc que tenia la Seu durant la meva infantesa —i que avui perdura a través dels "Amics de la Seu"—.

Amb especial enyor vull plasmar la figura d'un vigatà que ens ha deixat fa poc: en Josep Gudiol i Ricart, de qui vaig aprendre a gaudir de la creació artística medieval.

En una de les nostres darreres converses, el dissabte abans de morir, em recordava la seva intervenció durant la guerra de 1936-1939 en la salvaguarda de la Seu i els treballs d'adequació que per aquest motiu hi dugué a terme. També em parlà dels retaules d'Arnau Bassa, Jaume Cabrera, Gabriel Guàrdia i del frontal brodat florentí conservat avui al Museu de la Seu.

Tots nosaltres som deutors de persones com en Josep Gudiol, i tots els nostres avantpassats que han fet possible arribar fins els nostres dies aquesta joia artística.

I parlant d'agraïments voldria testimoniar breument els que professo pels meus pares i la meva família per haver-me ajudat i encoratjat fins per poder arribar a estar aquí, ara i avui amb tots vosaltres.

Per a mi Manresa equival a infantesa, bressol, estimació. A rondalles, a jocs i juguines, a entremaliadures, a la descoberta del color i del volum, a la presència de l'espai. A les cançons tradicionals catalanes, a l'aprenentatge de la nostra llengua (quan només els pares eren els portadors i sostenidors del nostre idioma), a la lectura de les nostres obres de literatura i d'història, al sentiment de la poesia, a l'abrandament nacionalista.

La fidelitat a les arrels és la que m'ha fet parlar-vos dels "meus" en uns moments com aquests, i caure en sentimentalisme, abocant sobre vosaltres un seguit de pensaments potser massa personals.

Si a més d'aquest meu retrobament del "temps perdut", amb les meves paraules he aconseguit per uns instants fer-vos aclucar els ulls i lliurar-vos al món de la bellesa i del misteri, em sentiré encara més a

prop de vosaltres. Més submergida en el món de la Llum, més integrada en el conjunt heterogeni i compacte que tots conformem amb la nostra vida, el nostre treball, la nostra participació en la marxa i progrés del nostre país.

I ara, ciutadans, manresans, amb Ramon Llull vull acabar aquest pregó. Amb unes paraules plenes d'inspiració tretes de "Llibre d'Amic i Amat", títol aquest que simbolitza per a mi la meva relació amb Manresa:

"Il·luminà l'amor la nuvolada que es posà entre l'Amic i l'Amat, i la féu tan lluminosa i resplendent com és la lluna en la nit, l'estel en l'alba, el sol en el dia i l'enteniment en la voluntat...".

Que les Festes de la Llum romanin sempre amb tots nosaltres, servant imaginació i creació!

Gráficas Perramon, S.A.

D.L.: B-16931/86